

Wstęp

Biura rachunkowe z początkiem 2023 r. stanęły przed kolejnymi wyzwaniami, wśród których należy wyliczyć m.in. bardzo dużą inflację, wzrost kosztów świadczenia usług, konieczność przystosowania się do KSeF, czy ryzyko istotnego spowolnienia gospodarczego. Już w 2022 r., w związku z wejściem w życie Polskiego Ładu, doznały pewnego szoku polegającego na znacznym wzroście czasochłonności obsługi klientów. Wiele z nich nie było do tego przygotowanych finansowo i kadrowo, co wiązało się ze znacznym obciążeniem pracowników, zwłaszcza tych odpowiadających za obsługę kadr i płac klientów. Okazało się, że trzeba było wtedy podnieść klientom ceny, i to w sposób zdecydowany. Część z nich zrozumiała konieczność podwyżki, lecz znaleźli się również tacy, którzy zaczęli szukać tańszych ofert. Wiele biur skutki Polskiego Ładu odczuwa jeszcze do dziś.

Wcześniejsze lata również nie były łatwe dla biur rachunkowych. W 2020 r. i 2021 r. stanęły one w obliczu licznych zmian związanych m.in. z upowszechnieniem się pracy online, nowym plikiem JPK_V7, trudnościami w zakresie rekrutacji pracowników i ogólnym wzrostem kosztów prowadzonej działalności. Okres pracy zdalnej i upowszechnienie się usług świadczonych online doprowadziły do sytuacji, w której na rynku coraz łatwiej funkcjonować firmom świadczącym swoje usługi w sposób nierzetelny, bez posiadania odpowiednich kadr, wiedzy, infrastruktury. Łatwiej również te fakty ukryć przed klientami, z którymi firmy te nie mają osobistego kontaktu. Przez takie działania mogą nie tylko wprowadzić przedsiębiorcę w błąd, lecz także bardzo oszczędzić na kosztach swojej działalności, zaoferować niższą cenę i negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie rzetelnych biur rachunkowych – zarówno tych działających online, jak i stacjonarnie.

Na rynku pojawiły się również firmy, które zaczęły – oprócz usług księgowych – świadczyć usługi prawne. Część z nich robi to nie do końca profesjonalnie, opierając swoją działalność na pracy osób posiadających głównie wiedzę techniczną z obsługi określonego systemu (np. S24), a nie prawną, czy też korzystając z ogólnie dostępnych wzorów dokumentów, które nie są dostosowane do specyfiki firmy. Taki sposób działalności również wywiera presję na biurach rachunkowych, których klienci zaczynają prosić o ofertę na świadczenie tego typu usług.

Jednocześnie pod koniec 2020 r. wprowadzono obowiązek stosowania pliku JPK_V7 i obowiązek oznaczania kodami niektórych faktur w nowym pliku kontrolnym. Spowodowało to wydłużenie czasu księgowania dokumentów przedsiębiorców, ponieważ głębsza analiza dokumentacji klienta oraz intensywniejszy z nim kontakt stały się konieczne. Równocześnie przewidziano dosyć surową odpowiedzialność za uchybienia w tym zakresie. Niewątpliwie skutkiem tego jest wzrost czasochłonności obsługi księgowej, a tym samym – kosztów jej świadczenia.

Biura rachunkowe w dobie zmian stanęły przed koniecznością podjęcia wielu trudnych decyzji. Jak bardzo podnosić ceny, żeby zachować jakość i nie utracić klientów? A może zacząć starać się konkurować ceną przez minimalizację kosztów, narażając się na świadczenie usług słabszej jakości? Czy zacząć oferować obsługę prawną, ryzykując pełną odpowiedzialność z tego tytułu, gdyż ubezpieczenie OC biur rachunkowych nie obejmuje świadczenia usług prawnych? A może postawić na automatyzację? Czy rekrutować pracowników zdalnych, czy też pozostać przy pracy stacjonarnej?

Autorzy niniejszej książki przedstawiają wady i zalety poszczególnych rozwiązań, które mogą być przyjęte przez biuro rachunkowe, a także doradzają w związku z pewnymi aspektami jego działalności, w tym dotyczącymi modelu księgowości, budowy renomy biura rachunkowego i jej ochrony, odpowiedzialności prawnej księgowych, prowadzenia reklamy zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony konkurencji czy kwestii praw autorskich w biurze rachunkowym.

Rozdział I

Modele księgowości

Księgowość to jeden z najważniejszych aspektów działalności każdej firmy, który może być realizowany na różne sposoby. Dobór odpowiedniego modelu księgowości istotnie wpływa na działalność przedsiębiorcy, a ewentualne pomyłki w tym zakresie mogą skutkować odpowiedzialnością z tytułu: podatków wobec urzędów skarbowych, płatności składek wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak również karną.

1. Księgowość wewnętrzną i zewnętrzną

Pierwszą decyzją firmy dotyczącą prowadzenia jej dokumentacji księgowej jest dokonanie wyboru pomiędzy tym, czy zorganizować swój wewnętrzny dział księgowy, czy postawić na outsourcing. Głównym kryterium, na podstawie którego będzie podjęta decyzja, jest wielkość firmy, liczba zatrudnionych przez nią osób, a także generowanych dokumentów sprzedażowych i kosztowych.

1.1. Biuro rachunkowe

Dla zdecydowanej większości przedsiębiorców najlepszym rozwiązaniem jest wybór biura rachunkowego. Dzieje się tak z następujących powodów:

- 1) niższy koszt pracy,
- 2) odpowiedzialność za pomyłki,
- 3) brak urlopów, godzin nadliczbowych i dni wolnych od pracy,
- 4) brak konieczności ponoszenia kosztów infrastruktury,
- 5) wielość specjalistów,
- 6) brak sporów pracowniczych,
- 7) brak trudów rekrutacji,
- 8) możliwość korzystania z zasobów biura rachunkowego,
- 9) elastyczność.

Tabela 1. Wybór biura rachunkowego – zalety

Lp.	Zalety biura rachunkowego	Uzasadnienie
1	2	3
1.	Niższy koszt pracy	Zatrudniając pracowników działu księgowego, firma musiałaby się liczyć ze znacznymi wydatkami miesięcznymi – dwie osoby w księgowości, w tym jedna główna księgowa, to wydatek co najmniej kilkunastu tysięcy złotych miesięcznie, zwłaszcza, gdy prowadzona jest działalność w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub komandytowej. Spółka akcyjna generuje jeszcze wyższe koszty. Gdyby przykładowo przedsiębiorca generował w obrocie na terenie Polski kilkaset faktur miesięcznie, to nawet droższe biuro rachunkowe byłoby w stanie obsłużyć go za kwotę niższą niż wynagrodzenie głównej księgowej. Ograniczając koszty pracownicze obsługi księgowej, przedsiębiorca mógłby wydać część zaoszczędzonych środków na profesjonalną obsługę prawną, świadczoną przez adwokatów i radców prawnych oraz na usługi doradcy podatkowego.
2.	Odpowiedzialność za pomyłki w księgowości	Księgowa zatrudniona na umowę o pracę odpowiada za swoje błędy z reguły do równowartości trzymiesięcznego wynagrodzenia, nawet gdy była rażąco niedbała i wyrządziła szkodę na kilkaset tysięcy lub miliony złotych. Trudno byłoby udowodnić pracownikowi winę umyślną, a tylko w takiej sytuacji ponosi on pełną odpowiedzialność. Wyjściem mogłoby być zatrudnienie księgowej na umowę zlecenia lub w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej. Jednak w razie procesu odszkodowawczego bardzo prawdopodobne wydaje się wytoczenie przez współpracownika procesu o ustalenie istnienia stosunku pracy, co skutkowałoby nie tylko ograniczeniem odpowiedzialności odszkodowawczej, lecz koniecznością zapłaty zaległych podatków i składek, a nawet odpowiedzialnością za naruszenie praw pracowniczych. Biuro rachunkowe odpowiada za szkodę w pełnej wysokości, a ponadto posiada ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Niewątpliwie jest to bardzo istotna kwestia dla przedsiębiorcy, który ma o wiele większe poczucie bezpieczeństwa i nie musi się przejmować bezskutecznością egzekucji z majątku księgowej lub księgowego, gdyż chroni go dobra polisa OC biura rachunkowego.
3.	Brak urlopów, godzin nadliczbowych i dni wolnych od pracy	Zatrudniając księgową na umowę o pracę, przedsiębiorca musiałby zapewne liczyć się z koniecznością zapłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe. Również należałoby udzielić urlopu wypoczynkowego pracownikowi, a także radzić sobie w innych przypadkach nieobecności w pracy, np. z powodu choroby, co może być trudne, gdy zbliża się termin sporządzenia sprawozdania finansowego lub złożenia deklaracji VAT. Biuro rachunkowe funkcjonuje zawsze i musi zapewnić ciągłość pracy. Zatem przedsiębiorca nie martwi się czyjąś chorobą lub urlopem, ewidencją czasu pracy, zapłatą za godziny nadliczbowe itp.

1	2	3
4.	Brak konieczności ponoszenia kosztów infrastruktury	Tworząc dział księgowy, przedsiębiorca musiałby liczyć się nie tylko z koniecznością zapłaty wynagrodzeń księgowym, lecz także z kosztami wszelkiej infrastruktury. Na pewno trzeba zakupić serwer i stacje robocze, monitory, które będą niezbędne do tego, żeby móc pracować z oprogramowaniem księgowym. Software nie jest tani i potrafi kosztować od kilku tysięcy złotych wzwyż. Należy również liczyć się z ceną za abonament na jego aktualizację. Dział księgowy również będzie potrzebował sieci LAN i odpowiedniej infrastruktury sieciowej, która zapewni bezpieczeństwo danych. Koszt usług informatycznych w tym zakresie może przewyższyć wydatki na zakup samego sprzętu. Oczywiście należy również przygotować stanowiska pracy, zainwestować w biurka, fotele itp., opłacić czynsz za pokój, w którym pracownicy będą mogli wykonywać swoje obowiązki. Nasze doświadczenie wskazuje na to, że w miarę dobrze zorganizowany i wyposażony wewnętrzny dział księgowy z dwoma pracownikami – zatrudnionymi na pełen etat, tj. główną księgową i jej asystentką – kosztuje przedsiębiorcę co najmniej dwadzieścia kilka tysięcy złotych miesięcznie.
5.	Wielość specjalistów	Mały dział księgowy z pewnością nie zatrudnia tak wielu specjalistów, jak chociażby średniej wielkości biuro rachunkowe. Gdy w firmie pracuje kilka samodzielnych księgowych, to mają one większe możliwości w zakresie wzajemnej wymiany informacji czy konsultacji trudniejszych przypadków. Biura rachunkowe często korzystają z pomocy specjalistów, takich jak adwokaci, radcowie prawni, doradcy podatkowi. Mają również dostęp do ekspertów udzielających porad w ramach systemów księgowo-prawnych, które są bardzo pomocne w interpretacji zmieniających się przepisów.
6.	Brak sporów pracowniczych	Korzystając z usług biura rachunkowego, przedsiębiorca nie musi obawiać się o spory z pracownikami, które mogłyby zakończyć się w sądzie. Zdarza się, że niezadowolony pracownik wszczyna przeciwko pracodawcy proces sądowy o mobbing lub nasyła na niego inspekcję pracy. Dużo tego typu spraw sądowych jest inicjowanych niezasadnie z tego powodu, że pracodawca wymaga tylko rzetelnego wykonywania swoich obowiązków. Pracownik w sądzie pracy ma mocniejszą pozycję niż pracodawca, co zmusza tego drugiego do zatrudnienia prawnika i ponoszenia kosztów profesjonalnej pomocy prawnej. Biuro rachunkowe raczej stara się unikać sporów ze swoimi klientami, gdyż to od nich zależy, czy będą pieniądze na funkcjonowanie. Liczy również na polecenia przez klientów i budowanie renomy rynkowej.
7.	Brak trudów rekrutacji	Znaleźć odpowiedniego pracownika nie zawsze jest łatwo, musi zająć to trochę czasu, którego zazwyczaj przedsiębiorcy brakuje, zwłaszcza podczas organizacji firmy. Zrekrutowanie księgowej również wymaga posiadania pewnej wiedzy specjalistycznej.

1	2	3
		nej, tak, aby móc zweryfikować przygotowanie merytoryczne kandydatów. Zazwyczaj prowadzący firmę jej nie mają, co niewątpliwie naraża ich na dobór nieodpowiedniego pracownika, co może okazać się kosztowne w swoich skutkach. Korzystając z usług biura rachunkowego, przedsiębiorca nie musi martwić się o kadry i wszelkie kwestie związane z rekrutacją.
8.	Możliwość korzystania z zasobów biura rachunkowego	Biura rachunkowe często oferują swoim klientom za darmo programy online umożliwiające wystawienie faktur, gromadzenie wszelkiej innej dokumentacji, a także pozwalające na prowadzenie akt osobowych pracowników w formie tzw. e-teczki. Tego typu rozwiązanie jest bardzo wygodne, gdyż umożliwia dostęp do dokumentacji 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, z każdego miejsca na świecie. Gdyby klient chciał uzyskać samodzielnie licencję do takiego oprogramowania, to z pewnością nie korzystałby z rabatów, jakie mają firmy księgowe nabywające je dla kilkudziesięciu czy kilkuset przedsiębiorców.
9.	Elastyczność	Cena za usługę księgową zależna jest m.in. od liczby i stopnia skomplikowania dokumentów księgowych. Gdy jest ich mniej, to zazwyczaj cena za usługi biura rachunkowego może zostać zmniejszona. Natomiast trudno wyobrazić sobie sytuację, żeby bezkonfliktowo obniżyć wynagrodzenie pracownika wewnętrznego działu księgowego. Nawet gdyby zaakceptował takie rozwiązanie, to pewnie byłby zdemotywowany do dalszej pracy i miałby żal do pracodawcy. W sytuacji wzrostu firmy przedsiębiorca nie musi martwić się o kolejnych pracowników działu księgowego, gdy posiada umowę z biurem rachunkowym. Nie ma konieczności zatrudnienia nowych pracowników, organizowania dla nich przestrzeni biurowej, komputerów i oprogramowania. Jeżeli firma nie jest zadowolona z usług księgowych, to z łatwością może wypowiedzieć umowę zawartą z biurem. Zwolnienie pracownika nie jest już takie proste, z reguły musi być uzasadnione i zawsze istnieje ryzyko, że pracownik odwoła się od niego do sądu pracy.

1.2. Prowadzenie własnej księgowości

Wewnętrzne działy księgowe (własna księgowość) mają również swoje zalety.

Tabela 2. Zalety własnej księgowości

Lp.	Własna księgowość – zalety	Uzasadnienie
1	2	3
1.	Dostępność księgowej	Zatrudniając pracowników działu księgowości, przedsiębiorca może korzystać z ich pomocy w dowolnym momencie w godzinach pracy. Nie musi zatem oczekiwać na wykonanie określonego zadania. Może to mieć istotne znaczenie w przypadku długo-

1	2	3
		trwałych, zaskakujących zadań do wykonania, które muszą być zrealizowane tak szybko, jak tylko jest to możliwe, a nie ma czasu na kontakt w tym zakresie z firmą zewnętrzną.
2.	Możliwość zlecania innych zadań	Pracodawca zawsze może wydać pracownikowi polecenie wykonania innego zadania niż stricte rachunkowe, a praca jest wykonywana pod kontrolą i kierownictwem pracodawcy. „Wewnętrzne” księgowe często zajmują się nie tylko rachunkowością firmy, lecz także piszą proste pozwody, składają proste wnioski do KRS, uczestniczą przy pisaniu umów, sporządzają dokumentację do przetargów itp. Jednak trzeba pamiętać, że nie są to prawnicy po skończonych studiach prawniczych, aplikacji zawodowej i zdanym egzaminie zawodowym, ale zazwyczaj posiadają w tej materii większą wiedzę niż sam przedsiębiorca.
3.	Lepsza znajomość wewnętrznej struktury firmy i jej funkcjonowania	Księgowa funkcjonująca w wewnętrznej strukturze firmy zna o wiele lepiej wszelkie aspekty jej funkcjonowania i prowadzonej przez nią działalności, a zatem może na bieżąco reagować co do jej poczynąń. Zmniejsza się również ryzyko błędów przy przekazie informacji istotnych dla prowadzenia rachunkowości. Sama może także kompletować wewnętrzną dokumentację księgową firmy.
4.	Dobre rozwiązanie dla dużych przedsiębiorców i firm produkcyjnych	Wewnętrzna księgowość może być idealnym rozwiązaniem dla dużych firm, które mogą przeznaczyć na dział księgowy od kilkudziesięciu do kilkuset tysięcy złotych, a nawet więcej. Może to mieć sens w sytuacji, gdy liczba miesięcznych dokumentów księgowych jest duża albo są tak skomplikowane, że do pracy z nimi wymagane jest zaangażowanie kilku osób w pełnym wymiarze czasu pracy. Często firmy produkcyjne – prowadzące księgi handlowe – posiadają swoje własne działy księgowe, gdyż zazwyczaj nie są one opłacalne dla biur rachunkowych, ponieważ nakład pracy nie odpowiada liczbie generowanych dokumentów.

Zarówno obsługa przez biuro rachunkowe, jak i wewnętrzny dział księgowy mogą funkcjonować stacjonarnie, jak również online. W przypadku księgowej zatrudnionej w firmie pracującej zdalnie odpada część korzyści związanych z posiadaniem takiego pracownika, chociażby takich, jak bezpośredni, osobisty kontakt z przedsiębiorcami i pozostałymi pracownikami firmy, co może być istotne, gdy omawiane są sprawy wymagające obecności „twarzą w twarz” i pewnej dozy dyskrecji.

2. Rodzaje biur rachunkowych

Biura rachunkowe różnią się między sobą wielkością, zasięgiem działania, specjalizacją, sposobem realizacji swoich zadań. Każdy sposób organizacji firmy księgowej może być bardziej odpowiedni dla określonych grup klientów, natomiast dla innych będzie zdecydowanie mniej atrakcyjny. Z tego względu możemy podzielić biura według takich kryteriów, jak: